

ipfa flumina, liquatae nives, idque circa Canis ortum; nec, quum maxime intumuit, tam navigiis est infestus, quam agris: quo fit, ut perpetuo accolarum labore utrimque coerceatur aggeribus; in eo satis vicinis campis æquus, quod nihil è raptō sibi vendicat. Ostia ejus septem hæc sunt: Primum fossa est Augusta, quæ Ravennam ducit, ubi *Padusa* vocatur, quondam Messanicus appellatus, hodie *Canale di S. Alberto* nominatur, quia initium ejus est ad S. Alberti vicum, Padi Animonisque confluentibus adpositum, & alio nomine *Il Canal del Navilio*, id est *Fossa Navicularis*, quia jam olim hac navigare solebant iter facientes Ravenna Altinum versus. Extenditur hæc fossa in xii millia passuum, stagnans, vadosa, arta. Secundum inde ostium magnitudinem portus habet, qui *Vatreni* dicitur, ab illabente in Padum Vatreno amne, quo Claudius Cæsar ex Britannia triumphans, prægrandi illa domo verius, quã navi, intravit Adriam. Ante *Eridanum* ostium dictum fuit, aliis *Spineticum* ab urbe Spina, vulgo nunc accolis dicitur *Porto di Primaro*, ob veterem ejus dignitatem, licet ipse alveus jam tenuis & exiguus redditus sit, postquam magna vis aquarum in Fossiones Philistinas divertit. Tertium inde *Caprasia*, hodie *Magna Vaccha* Blondo & Leandro, à diversorio publico juxta sito, nomine *Magna Vacca*, dissentiente P. Cluverio, qui ostium magnæ *Vaccæ Sagin* esse credit. Quartum ostium Plinio est *Sagis*, vel, uti Itineraria habet tabula, *Sacis*. Verum *Sagis* & *Caprasiarum* alvei, ea ratione maxima ex parte aboliti sunt, quod Padi maximus impetus postea in Philistinam fossam eruperit, stagnis etiam Comaclensibus ea loca inundantibus. Quintum est *Volanes* ostium, quod ante *Olane* vocabatur, nunc *il porto di Volana*. Sextum Plinio vocatur *Carbonaria fossa*, quæ inter Volanam & fossiones Philistinas nulla alia esse potest, quam is alveus, qui à Pado magno, sive, ut olim vocabatur, à fossa Philistina, juxta vicum, cui vulgare vocabulum *Papozze*, ad dextram divertens, vulgo nunc vocatur *Il Po d' Ariano*, à vico ei imposto, ostium autem ejus *Il porto di Goro*, itidem à vico juxta sito. Septimum ostium sunt *Fossiones Philistina*, & alio nomine dicitur *Tartarum*, quia proprium erat Tartari amnis ostium. Certe meminit Tartari fluminis Tacitus Histor. lib. 3, his verbis: Cæcina inter Ho-

Ostia.

stiliam, vicum Veronensium, & paludes Tartari fluminis castra permuniit. Id nominis hodieque amnem retinere, vulgo *Tartaro* dictum, ac Ptolemæo vocari Atrianum, aliis Hadriam, ostendit cap. 18 in Venetiis Cluverius. Defluit in Padi alveum, qui supra Ferrariam, ad vicum *Stellatam*, à vero Pado ad lævam divertit, postquam LX circiter millia passuum per ostium, quod vulgo dicitur *Porto delle Fornaci*, in mare effunditur. Polybius Pado duo ostia attribuit, quorum alterum vocat *παδοῖαν*, alterum *Olanam*. quæ duo præcipua ejus fuere antiqua veraque ostia: reliqua quinque posterius accesserunt. Sed illud vocabulum *παδοῖα* corruptum est à genuino *Padosa*, si Virgilio, Plinio, Claudiano, Servio & Vibio Sequestro credimus. Sic quippe canit Virgilius Æneidos lib. 11,

*Haud secus atque alto in luco, quum forte caterva
Consedere avium: piscosove amne Padusa,
Dant sonitum rauci per stagna loquacia cygni.*

Claudianus in epithalamio Palladii & Celerinæ:

*Eridani ripas & rauca stagna Padusa
Diffugiens nudavit olor.*

Hæc igitur sunt septem Padi ostia, quæ ob magnitudinem suam aquarumque copiam una cum circumjectis paludibus, septem dicebantur *Maria*. Ita enim Plinius: *Quia largius vomit (Padus scil.) septem dictus est Maria efficere.*

Idem aurum in eo adnotavit, lib. 33, cap. 4; *Aurum invenitur in nostro orbe tribus modis: fluminum ramentis; uti in Tago Hispania, Pado Italia, Hebro Thracia, Pactolo Asia, Gange India, nec ullum absolutius est aurum, cursu ipso trituque perpolitum.*

Fluvios incolas plurimos habet. Plinius, Solinus, aliique, Padum triginta fluvios in mare Adriaticum deferre produnt. Alii plures numerant. Nos præcipuos recensere; quorum alii ex Apennino, alii ex Alpibus funduntur.

Ex Apennino versus dextram Padi ripam celebriores provomuntur, *Tanarus, Scrivia, Trebia, Tarus, Parma, Lerza, Secia, Panarus, Rhenus, Sarternus, Senius*, & alii: de quibus alibi.

Eorum qui ex Alpibus fluunt, primas obtinent, Veteribus etiam plerique celebrati, *Duria Riparia, Stura, Orcus, Duria Balthea, Senza, Ticinus, Lambrus, Addua, Ollius, Mincius, Tartarus*: quorum descriptiones suo exhibuimus loco.